

Рецензия

От Доц. Диана Станчева Димитрова, д.пс.,
Директор на Филиал Велико Търново към Медицински университет
„Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Член на научно жури съгласно Заповед Р-109-534/23.08.2018 на Ректора Медицински университет - Варна

Относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, Научна специалност Психология (Медицинска психология).

Автор на дисертационния труд: Елена Иванова Анзова

Тема на дисертационния труд: Психично функциониране при пациенти с карцином на млечната жлеза, претърпели оперативна интервенция

I. Кратки биографични данни, квалификация и кариерно развитие

Елена Иванова Анзова е родена през 1987 в гр. София. През 2011 се дипломира в ОКС „бакалавър“ на Медицински университет - София, специалност „Медицински рехабилитатор, ерготерапевт“, а през 2014 година придобива магистърска степен по Психология в СУ „Св. Климент Охридски“, с професионална квалификация магистър по клинична и консултативна психология. През 2013-2014 година придобива специализация по специалност „Съдебна психология“ в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Педагогически факултет.

През периода 2012 до 2016 година Елена Анзова работи в Болница „Лозенец - Правителствена“, в отделение по физикална и рехабилитационна медицина като медицински рехабилитатор, ерготерапевт.

През 2016 година със Заповед № Р-100-245/30.06.2016 е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка със срок на обучение 3 години от датата на зачисляване, към Катедра „Психиатрия и медицинска психология“, факултет „Медицина“ към Медицински университет – Варна. За научни ръководители са определени проф. д-р Мариана Димитрова Арnaudова – Жекова, д.м. и проф. Иван Стоянов Александров, д.пс.н.

II. Оценка на дисертационния труд

Общо описание:

Дисертационният труд съдържа 209 страници, включва 10 фигури, 75 таблици и 6 приложения. Структуриран е по класически тип в пет глави – 1) литературен обзор; 2) цел, задачи, хипотези, методика, резултати и обсъждане; 3) изводи; 4) заключение 5) приноси. Библиографията обхваща 150 заглавия, от които 65 на кирилица и 85 на латиница.

Актуалност:

В България, както и в развитите страни, ракът на млечната жлеза е най-разпространеното злокачествено заболяване сред жените. У нас всяка четвърта жена диагностицирана със

злокачествено заболяване е с рак на гърдата. Според последните данни на СЗО, публикувани през 2017 г. смъртните случаи от рак на гърдата в България са достигнали 1,42% от общите смъртни случаи. Възрастта на коригираната смъртност е 19.44 на 100 000 и ни нарежда на 63-то място в света. Това безспорно е сериозен мотив да се проучи афективния аспект на заболяването, а именно психичното функциониране при пациенти с карцином на млечната жлеза, претърпели оперативна интервенция. Това е и в унисон със съвременната концепция за холистичен подход към човешкото здраве.

Оценка на литературния обзор:

Литературният обзор е поднесен като „Теоретичен обзор и анализ на психологическите фактори, променящи се вследствие на диагнозата и лечението на карцинома на млечната жлеза“ и обхваща 59 страници. В първа точка съвсем накратко е отразено разпространението на заболяването, като данните се отнасят за периода 2011-2014. Във втората част на литературния обзор се поставя акцент върху спецификата на психичните състояния, свързани с оперативното лечение. Разгледани са понятията криза, психичен стрес, страх, тревожност и депресия в ролята на доминиращи процеси и състояния, свързани с пребиваване в болничното заведение. Изложени са част от психологическите концепции относно здравето и оптималното функциониране на личността. Издигната е хипотезата за предполагаеми регулативни функции на дългосрочната мотивация, генерализираното очакване оптимизъм и локуса на контрола в процеса на възстановяване. За особено ценно намирам представения обобщен модел на изследваното явление, който би могъл да бъде включен като въведение във Глава втора на настоящия дисертационен труд. Като забележка отбелязвам липсата на единство в изписването на имената цитираните автори: някои са изписани в оригинал, а други в българската им транскрипция.

Оценка на методологията:

Целта на дисертационния труд е ясно дефинирана – изследване на динамичните личностни структури и психично функциониране на пациенти претърпели карцином на млечната жлеза. Набелязани са 5 задачи за изследване и са изведени 5 частни хипотези. Предмет на изследването е психичното състояние и функциониране в процеса на реадaptация при жени, претърпели оперативна интервенция след карцином на млечната жлеза, а като обект на изследването са проучени 120 жени, оперирани от карцином на млечната жлеза. Методите за събиране на информация са изключително надеждни и разнообразни. Освен полуструктурирано психологическо интервю са приложени и 6 въпросника. Това дава възможност за обективно и обхватно психологическо измерване на предмета на проучването. Методите са адекватни на поставената цел и задачи. За обработка на данните докторантката е използвала широк набор от статистически методи (общо 7), чиято употреба е обоснована в глава втора, т.5. По отношение на преживяванията, свързани с хирургичната интервенция, изследването е проведено на три етапа, а не на два, както е посочено на страница 76 от дисертационния труд. Ограниченията на изследването (посочени в разработката) касаят по-скоро ограничените до две столични клиники, а не толкова времеви интервал, който е девет месеца.

Оценка на резултатите и приносите:

Резултатите са представени съобразно поставените задачи. Целта и задачите са изпълнени. Докторантката доказва, че съществува статистически значима негативна корелация между „оптимизъм“ и „негативни очаквания“ за лицата от изследваната съвкупност, като оптимизмът е по-силно изразен при пациентките с висше образование. Тя наблюдава тенденция към по-силно изразен оптимизъм при работещите пациенти с карцином на млечната жлеза, за разлика от пенсионерите, при които е по-силно изразен показателят „негативни очаквания“. Установява, че съществува статистически значима корелация между „негативни очаквания“ и „продължителността на заболяването“ за лицата от изследваната съвкупност, но няма такава между „оптимизъм“ и „продължителността за заболяването“. Демонстрира се тенденция към по-силно изразен „оптимизъм“ при пациенти с „вътрешна локализация на контрола“, за разлика от „негативните очаквания“, които са свързани с „външната локализация на контрол“. За особено важно намирам, констатираната зависимост че „по-силно изразеният „външен локус на контрол“ води до по-висока степен на депресия и тревожност. От друга страна вътрешната локализация на контрол се свързва с по-високи резултати по скалите за „генерално убеждение в справедлив свят“ и „убеждение в справедлив свят за личността“. В хода на верификация на четвъртата хипотеза изследователят установява, че продължителността на заболяването усилва депресията.

В хода на анализа на данните по отделните скали са направени множество взаимовръзки и е потърсена систематична корелация между тях, което прави настоящия дисертационен труд изключително ценен. Изведените осем извода, както и заключението обобщават получените резултати. Приносите на дисертационния труд са:

1. Концептуализация на конкретните психичните процеси и състояния, свързани с болестта и изведените от тях индикатори на психичната проблематика на болните с карцином на млечната жлеза;
2. Идентифициране на социодемографските фактори, подпомагащи психичното функциониране при пациенти с карцином на млечната жлеза претърпели оперативна интервенция;
3. Идентифициране на личностните особености, препятстващи лечението и възстановяването, които логически следват резултатите от дисертационния труд.

Докторантката представя 6 самостоятелни публикации, свързани с дисертационния труд, всички публикувани в български списания.

Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към съдържателната част на настоящия научен труд, но препоръчвам по-голяма прецизност към техническото оформление и корекция на правописните и технически неточности.

Препоръчвам на Елена Анзова да обогати проучването си, като включи респонденти и от други градове, да разработи психологически подходи за консултиране на жени с карцином на млечната жлеза в следоперативния период и да публикува резултатите от тази разработка в монография.

Заключение

Въз основа на съдържателното, структурно и комплексно оценяване на представения дисертационен труд, автореферата и публикациите по него, давам своята положителна оценка и препоръчвам на членовете на уважаемото Научно жури да присъди на докторантката Елена Иванова Анзова ОНС „Доктор“ по научна специалност „Психология (Медицинска психология)“.

27.09.2018

Изготвил рецензията:

/Доц. Диана Димитрова, д.пс./